

Utrikesdepartementet

(ud.remissvar@regeringskansliet.se)

Med kopia till:

(ud-nis@regeringskansliet.se)

This document and the information contained herein is the property of Saab AB and must not be used, disclosed or altered without Saab AB prior written consent.

Remiss av betänkandet *Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel* (SOU 2024:77)

Saab AB välkomnar inbjudan att lämna synpunkter på betänkandet *Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel* (SOU 2024:77).

Sammanfattning

- Saab AB konstaterar att utredningens förslag till ändrade riktlinjer i huvudsak möter de folkrättsliga förpliktelser som följer av Nato-inträdet, men att det föreligger behov av ytterligare förtydliganden.
- Saab AB vill anføra att det förslag som läggs av utredningen avseende underleverantörer riskerar att inte uppnå det syfte som direktivet förutser, nämligen en administrativ lättnad för underleverantörerna. Saab AB anser att det förslag som presenteras av utredningen i denna del är alltför vagt och att det inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Distribution list

Recipient

Authorisation

Approved by

Date

Authorised by

Date

- Saab AB välkomnar utredningens förslag att Sverige skall ansluta sig till 2019 års avtal om exportkontroll, vars principer kommer att sätta en ny standard för försvarsmaterielsamarbeten i Europa. Saab AB välkomnar även att utredningen noterar betydelsen av internationella materielsamarbeten med USA och ser att utredningens uppmaning att regeringen skall undersöka möjligheterna att träffa en överenskommelse om närmare bestämmelser för gemensamt materielsamarbete ges prioritet.
- Saab AB vill anföra att ISP:s praxisförskjutning under de senaste åren vad gäller anbudsunderrättelser har lett till en situation där myndighetens praxis inte följer lagstiftarens intentioner. Denna situation ger upphov till flera principiella frågeställningar som varken berörs eller besvaras i utredningen. Utredningens förslag kommer i vissa delar att medföra ytterligare byråkrati för företagen vilket i ljuset av omvärldsläget inte kan anses vara ändamålsenligt.
- Saab AB konstaterar att utredningens förslag när det gäller höjningen av maxbeloppet för sanktionsavgifter inte är evidensbaserat. Det finns inget som talar för att den höjning av maxbeloppet för sanktionsavgifter som föreslås kommer att leda till en bättre efterlevnad eftersom denna redan är god i dag. Saab AB kan således inte stödja det förslag som lämnas i utredningen angående höjningen av sanktionsavgifterna. Avsnittet om en ändamålsenlig reglering av nolldeklarationer visar, enligt Saab AB, att hela denna frågeställning om deklarationer måste bli föremål för en mer allmän översyn då det ifrågasätts om flera av de informationsplikter som återfinns i regelverket kan ses som ändamålsenliga under nuvarande förhållanden.
- Saab AB anser att utredningens förslag om sekretess bör förtydligas av regeringen.
- Saab AB avstår från yttrande avseende utredningens förslag om tillverkning av civila skjutvapen, indelningen mellan KS och ÖK samt straff för brott mot exportkontrollregelverket.

Tillståndsplikt för att ingå samarbetsavtal inom europeiska försvarsfonden

Utredningen har stött på frågeställningar som ligger utanför utredningsuppdraget men som det kan finnas skäl att överväga. En sådan frågeställning rör tillståndsplikt för att ingå samarbetsavtal inom den europeiska försvarsfonden (EDF). De avtal som ingås inom ramen för EDF ses av ISP som tillståndspliktiga enligt 8 § krigsmateriellagen. Det innebär att myndigheten behöver ge tillstånd innan svenska företag och myndigheter kan ingå avtalen. Då andra europeiska länder inte har

något motsvarande tillståndskrav i sina exportkontrollregelverk innebär detta att svenska företag får gå igenom en administrativ process som andra europeiska företag slipper. Detta utgör i sig ett tydligt exempel på de nackdelar som kan uppstå när den nationella exportkontrollen varierar mellan länder som samarbetar.

Detta förhållande påverkar de svenska företagens innovationsmöjligheter negativt och komplicerar samarbetet mellan svenska och europeiska aktörer. Mot denna bakgrund ställer sig Saab AB bakom utredningens förslag att ett undantag från tillståndsplikten bör införas. Saab AB vill dock i detta sammanhang notera att motsvarande undantag från tillståndsplikten även borde tillämpas på det samarbete som bedrivs inom ramen för Nato (t.ex. DIANA). Att svensk försvarsindustri kan delta på lika villkor i teknologiutvecklingsprojekt inom ramen för såväl EU som Nato måste ses som en åtgärd som stärker svensk försvarsinnovation.

Nato-anpassning av riktlinjerna

Utredningen har analyserat riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan i ljuset av Sveriges anslutning till Nato och lämnat förslag på ändringar, inklusive ändringar som omhändertar Sveriges åtaganden enligt artikel 3 och 5 i nordatlantiska fördraget. Det är Saab AB:s uppfattning att det föreligger behov av ytterligare förtydliganden i utredningens förslag i denna del.

Utredningen föreslår att det ska framgå av riktlinjerna att tillstånd till utförsel eller samverkan bör kunna medges om det behövs för att tillgodose en allierad stats behov av materiel eller kunnande. Genom förslaget möjliggörs att kunna bevilja tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel eller tekniskt bistånd för en allierad stats räkning utan att det föreligger motsvarande intresse från det svenska försvaret eller svenska myndigheter. Saab AB anser att detta är en betydelsefull förändring helt i linje med Natos syn att industribasen inom alliansen är en integrerad del av alliansens militära förmåga.

Utredningen föreslår vidare att det ska tydliggöras i riktlinjerna att samverkan med allierade stater i princip får anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik. Det föreslås att följande text förs in i riktlinjerna: "[i] händelse av väpnat angrepp mot en allierad stat bör Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget ha företräde vid prövningen av ett tillståndsärende." Utredningen anför att detta innebär att omständigheten att mottagarlandet befinner sig väpnad konflikt inte bör anses utgöra ett hinder mot utförsel till eller samverkan med den allierade staten. Användningen av hjälpverbet 'bör' indikerar att detta skall ses som ett villkorligt kriterium. Detta i kombination med att utredningen väljer att lämna det s.k. 'konfliktkriteriet' oförändrat ger upphov till en otydlighet angående hur Sverige ställer sig till transfereringar av försvarsmateriel till en

allierad stat som har blivit utsatt för ett väpnat angrepp. Mot denna bakgrund vill Saab AB föreslå att det s.k. konfliktkriteriet villkoras och ges följande lydelse:

”I den mån det är förenligt med Sveriges folkrättsliga förpliktelser bör tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, inte beviljas om det avser en stat som befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, en stat som är invecklad i en internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter.”

Utredningen föreslår vidare att hänvisningen till neutralitetsrätten i riktlinjerna som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export ska tas bort som en följd av att Sverige blivit medlem i Nato. Sveriges neutralitetspolitik upphörde *de facto* genom EU-inträdet år 1994 och *de jure* genom den solidaritetsplikt som följde av Lissabonfördragets ikraftträdande år 2009. Medlemskapet i försvarsalliansen Nato innebär att Sverige inte längre kan sägas vara alliansfritt. Mot denna bakgrund anser Saab AB att det är hög tid att stryka neutralitetsrätten som ett ovillkorligt hinder.

Utredningen föreslår även att det ska framgå av riktlinjerna att det är möjligt att avstå från att återkalla tillstånd till en mottagande stat som kommer i väpnad konflikt med en annan stat om det bedöms vara förenligt med Sveriges säkerhetspolitik. Det innebär bl.a. att det är möjligt att avstå från att återkalla tillstånd i de fall en allierad stat blivit angripen. Detta förslag är, enligt Saab AB, helt i linje med Washingtonavtalets förpliktelser.

Underleverantörsfrågan

Utredningen har att föreslå en ändamålsenlig reglering för underleverantörer som innebär att ISP även i fortsättningen har god överblick över försvarsföretagen utan att underleverantörer behöver inneha egna tillstånd för tillverkning och tillhandahållande. Syftet är således att adressera de utmaningar och negativa konsekvenser som uppkommit genom den lagändring som genomfördes år 2018 med innebörd att det undantag som gavs i 4 § 4 st. KML, angående krav på tillstånd för tillhandahållande av krigsmateriel till svenska tillverkare med vederbörligt tillhandahållandetillstånd togs bort. Denna förändring, som främst syftade till att stärka kontrollen över statliga myndigheter, har lett till en markant ökning av tillståndspliktiga företag som blir föremål för tillsyn (från cirka 175 till närmare 400). Ökningen har till stor del utgjorts av underleverantörer utan egen export. Flera av dessa har upplevt den nya byråkratin så betungande att de har valt att sluta tillverka komponenter för den svenska försvarsindustrin. Detta har lett till en situation där försvarsindustrin i sin tur har sett sig nödgad att lägga beställningar

i utlandet där det inte förekommer något tillståndskrav. Allt detta till men för den svenska försvarsindustriella basen.

Utredningen föreslår att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillverkningstillstånd enligt 3 § krigsmateriellagen för tillverkning av komponenter av krigsmateriel som sker på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågavarande materiel, samt undantag från kravet på tillhandahållandetillstånd enligt 4 § krigsmateriellagen för tillhandahållande som endast sker till följd av sådant uppdrag. Utredningen anför vidare:

”Det kan dock finnas komponenter i de olika ML- och NL-kategorierna som inte bör omfattas av ett undantag. Komponenter som avser skjutvapen enligt ML1 bör t.ex. inte omfattas. Det kan också finnas skäl att överväga att kravet på tillstånd alltså ska gälla vissa komponenter som utgör KS enligt avsnitt D i bilagan till krigsmaterielförordningen, eller som av andra skäl kan bedömas vara så känsliga att all tillverkning bör vara tillståndspliktig. Utformningen av undantaget behöver mot denna bakgrund göras på en detaljerad nivå.”

Utredningen föreslår således att underleverantörsfrågan skall hanteras med ett undantag från kravet på tillverknings- och tillhandahållandetillstånd, men att det samtidigt skall göras undantag från undantaget. Detta är generellt sett en dålig lagstiftningsmetodik som bör undvikas.

Begreppet ’komponenter’ förekommer ofta i krigsmaterielförteckningen, inte sällan i förening med kvalifikationen ’särskilt utformade’, men definieras ej närmare. Utredningen anför här att ”kravet på tillstånd alltså ska gälla vissa komponenter som utgör KS enligt avsnitt D i bilagan till krigsmaterielförordningen, eller som av andra skäl kan bedömas vara så känsliga att all tillverkning bör vara tillståndspliktig.” Några konkreta exempel på sådana ’komponenter som utgör KS’ ges inte i utredningen, men det noteras att undantaget måste utformas på en ’detaljerad nivå’.¹

De komponenter som listas i avsnitt D varierar i detaljeringsnivå. Bland annat förekommer generella hänvisningar till ’mekanismer’ utan någon närmare definition. Det skall även noteras att ingen av de komponenter som listas har någon egen självständig potential att vara förstörelsebringande. Det är sammansättningen hos det företag som har tillverkningstillståndet som ger den färdiga KS-produkten. Därutöver är komponenterna enbart listade i avsnitt D, men återfinns ej i själva krigsmaterielförteckningen i avsnitt A, som är baserad på EU:s gemensamma militära lista. Saab AB noterar även att undantaget till undantaget även kan träffa

¹ Avsnitt D anger att komponenter inte ingår i KS-begreppet med mindre än att de specifikt anges. Sådana komponenter återfinns i ML 1a) (slutstycken, eldrör (pipor), mantlar och lådor); ML 2a) (eldrör, mekanismer, markplattor och rekyllhämnrättningar); ML 3a) (projektiler, granatkroppar, målsökare och stridsdelar); ML 4a) (målsökare, stridsdelar, tändrör, zonrör, motorer, styrsystem, eldrör och lavetter). I övrigt ingår inga ytterligare komponenter i KS-begreppet.

komponenter som av 'andra skäl kan bedömas vara så känsliga att all tillverkning bör vara tillståndspliktig.' Vilka de andra skäl är som skulle kunna motivera ett undantag, eller skulle vara särskilt känsliga, anges ej.

Saab AB vill anföra att detta förslag blir mycket svårt att tillämpa i praktiken. Det är alldeles för oprecist för att ligga till grund för ett lagförslag. Det är en uppenbar risk att den existerande kontrollen, som alla är överens om är undermålig, ersätts med en likaledes undermålig kontroll. Mot denna bakgrund är det Saab AB:s uppfattning utredningens förslag i denna del ej läggs till grund för någon lagstiftning. I dagsläget synes den lämpligaste åtgärden vara att återgå till det rättsläge som rådde före år 2018. ISP:s intresse av en god överblick över försvarsföretagen kan tillgodoses genom att systemtillverkaren på enklaste sätt informerar ISP vilka svenska företag som nyttjas för komponenttillverkning.

Internationella materielsamarbeten

Utredningen har att analysera möjligheterna för företag i Sverige att ingå i internationella materielsamarbeten och identifiera potentiella hinder, samt vid behov lämna förslag, som i denna del inte innebär någon ändring av riktlinjerna för utförelse och annan utlandssamverkan, för att möjliggöra för företag i Sverige att ingå i internationella materielsamarbeten på likvärdiga villkor. I denna del skall utredningen genomföra en komparation med relevanta samarbetsländer (dvs Storbritannien, Tyskland, Frankrike och USA).

I utredningens uppdrag att kartlägga hur relevanta samarbetsländer hanterar export till tredjeland har det framkommit att det framför allt föreligger skillnader mellan hur Sverige och andra stora försvarsindustriländer i Europa hanterar frågor om tredjelandsexport när inhemsk försvarsindustri agerar underleverantör till systemtillverkare i ett samarbetsland. En bidragande orsak till skillnaden är att Frankrike och Tyskland år 2019 ingick ett nytt avtal om exportkontroll (*Agreement Concerning Export Controls in the Field of Defence*) och därmed antog en harmoniserad hantering i frågor om tredjelandsexport i gemensamma projekt. År 2021 anslöt sig Spanien till avtalet. Även övriga länder inom sexnationerssamarbetet (Storbritannien och Italien), samt Nederländerna, har för avsikt att ansluta sig till avtalet. Det är uppenbart att detta avtal kommer att sätta en ny standard för exportkontroll i europeiska materielsamarbeten. Sverige har gjort en viljeyttring om att tillträda avtalet men någon formell ansökningsprocess är inte inledd.

För att möjliggöra för svenska företag att ingå i materielsamarbeten på likvärdiga villkor som företag i de stora försvarsindustriländerna i Europa föreslår utredningen att Sverige bör ansöka om att tillträda avtalet. En utveckling där

Sverige som enda land i sexnationerssamarbetet står utanför 2019 års avtal om exportkontroll riskerar att försvåra fördjupade samarbeten mellan Sverige och de aktuella länderna. Saab AB ansluter sig till denna bedömning och vill, med tanke på omvärldsläget, uppmana regeringen att inleda en formell ansökningsprocess så snart som möjligt.

Utredningen noterar vidare att samarbetet med USA är särskilt omfattande och har haft stor betydelse för Sveriges materiel- och teknikförsörjning. Detta är ett ömsesidigt förhållande då även svensk försvarsindustri är viktig för USA. En utveckling på europeisk nivå för att stärka den gemensamma försvarsindustriella basen bör därför ske parallellt med att bibehålla möjligheterna för att upprätthålla och utveckla relationerna med USA på försvarsmaterielområdet.

Utredningen noterar vidare att, samtidigt som det svensk-amerikanska samarbetet har stor betydelse för att utveckla den svenska försvarsförmågan genom materielsamarbeten, så har det genom åren funnits tvister mellan länderna som har sin upprinnelse i den svenska exportkontrollen. Utredningen framhåller att det finns utrymme att undersöka möjligheten att träffa en överenskommelse med USA om närmare bestämmelser om gemensamt materielsamarbete. Saab AB delar denna bedömning och vill understryka behovet av att snarast träffa en bilateral överenskommelse med USA angående exportkontroll i syfte att underlätta samarbetet.

Anbudsunderrättelser

Utredningen konstaterar att anbudsunderrättelser har funnits sedan slutet av 1980-talet samt att det är unikt för den svenska exportkontrollen. I betänkandet lämnas flera förslag rörande anbudsunderrättelser, bl.a. att rätten att lämna anbud eller ingå ett avtal med stöd av en underrättelse ska begränsas i tid om ett år. Den som lämnat en anbudsunderrättelse ska inte heller behöva inkomma med en ny underrättelse i de fall enbart mindre justeringar har gjorts i anbudet i förhållande till den tidigare inlämnade underrättelsen. Utredningen föreslår vidare att en tillståndshavare ska få lämna anbud eller ingå avtal utan att en ny underrättelse behöver lämnas in under förutsättning att anbudet justerats så att mängden eller det uppskattade värdet inte överskrider det som angetts i den tidigare underrättelsen med mer än 20 procent. Saab AB har inget att anföra mot de förslag till förändringar som anges ovan.

Saab AB vill däremot lyfta en principiell frågeställning som utredningen inte berör, nämligen den praxisförskjutning som myndigheten ISP har initierat från och med våren 2019. I regeringsskrivelsen 2018/19:114 anges för första gången att anbudsunderrättelsen är en del av den formella tillståndsprocessen för utlandsrelaterad verksamhet (s. 40 - 41). Skrivningarna återkommer i

regeringsskrivelsen under efterföljande år. Saab AB:s uppfattning är att denna tolkning står i kontrast till såväl lagtext som förarbetena samt myndighetens tidigare praxis.

Underrättelseskyldigheten till KMI, numera ISP, innan ett företag avser lämna bindande anbud introducerades i lagen (1988:558) om förbud mot utförsel av krigsmateriel mm under rubriken marknadsföring. Bestämmelsen om anbudsunderrättelse infördes, tillsammans med en bestämmelse om redovisning av marknadsföringsåtgärder, i syfte att ge regeringen en bild av försvarsföretagens marknadsföring utomlands. Förslag om statlig styrning av företagens marknadsföring hade lämnats av en utredning (*Försvarsindustrins utlandsverksamhet* (SOU 1987:8, s. 93ff)) och utredningen hade övervägt frågan om en allmän tillståndsprövning avseende marknadsföring utomlands, men gjort bedömningen att en sådan ordning skulle "leda till en administrativt sett extra omgång som i onödan skulle tynga utförselkontrollen". Denna uppfattning delades av det föredragande statsrådet (prop. 1987/88:154, s. 33):

"Utredningen har övervägt frågan om att införa tillståndsprövning i fråga om marknadsföring av krigsmateriel, men avvisat denna tanke bl. a. därför att en sådan ordning skulle leda till en administrativ ordning som i onödan skulle tynga utförselkontrollen. Dessutom skulle det finnas risk för att ett tillstånd till marknadsföring av både köpare och säljare skulle uppfattas som ett bindande förhandsbesked. Jag är ense med utredningen i denna uppfattning."

När den nuvarande lagen om krigsmateriel antogs omarbetades bestämmelserna och underrättelser om anbud flyttades från marknadsföringskapitlet och lades in under en egen rubrik (prop. 1991/92:174, s. 81f). Denna förändring var dock mest av redaktionell art och hade inte för avsikt att förändra anbudsunderrättelsens syfte.

Det är uppenbart att lagstiftaren inte avsåg att anbudsunderrättelsen skulle vara en del av tillståndprocessen. Man förutsåg att anbudsunderrättelsen i så fall kunde få en prejudicerande verkan för utförseltillståndet. Denna fråga har inte berörts av utredningen och Saab AB önskar ett klarläggande från regeringens sida hur man ser på anbudsunderrättelsens prejudicerande verkan.

Sverige är det enda land som har ett krav på anbudsunderrättelse. En affärsprocess inleds typiskt sett genom att kunden i ett första skede begär information från en leverantör. I detta skede lämnas ofta generell information om antal och pris i en icke-bindande form till kunden. Eftersom detta inte är fråga om ett anbud i juridisk mening föreligger inget krav på anbudsunderrättelse enligt § 12 KML. När processen närmar sig ett avslut begär kunden en bindande offert. Det är lämnandet av den bindande offerten som ligger till grund för anbudsunderrättelsen till ISP. Med andra ord är det fråga om en tidskritisk punkt i en affärssuppgörelse. Mot denna bakgrund fastställer 17 § KMF en tidsgräns där underrättelsen skall lämnas senast fyra veckor innan anbudet avges. ISP får i det enskilda fallet förbjuda att

anbudet lämnas enligt 12 § KML. I detta avseende har Saab AB noterat en förskjutning i myndighetens praxis i så måtto att myndigheten ofta bryter den 'tysta' perioden för att meddela att man ej har tid att handlägga ett ärende. En sådan åtgärd medför, mot bakgrund av det tidskritiska skedet, ofta en betydande olägenhet för företaget. ISP väljer att i sin statistik redovisa antalet anbudsunderrättelser, men inte hur handläggningstiderna för anbudsunderrättelserna har utvecklats under de senaste åren. För det fall att denna nationella samlösning överhuvudtaget kan ses som ändamålsenlig i dagsläget vill Saab AB understryka betydelsen av att myndigheten hanterar anbudsunderrättelser inom ramen av den tidsfrist som anges i lagstiftningen.

Sanktionsavgifter och deklarationsskyldigheter

Utredningen har att analysera om det behöver göras ändringar i sanktionsavgifternas struktur och storlek för att göra avgifterna mer rättvisa. Den skärpta exportkontrolllagstiftning som började gälla den 1 april 2018 innebar bl.a. att sanktionsavgifter infördes istället för rättsliga påföljder för "mindre allvarliga" överträdelse. Sanktionsavgifterna skall enligt Lag (1992:1300) om krigsmateriel vara minst 3 000 kr och maximalt 200 000 kr.

Utredningen föreslår att avgiften som utgångspunkt ska betalas med 3 000 kronor om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som inte överstiger 300 000 kronor (i stället för 250 000 kronor), och en procent av fakturerat värde (i stället för tre procent), dock högst 1 000 000 kronor (i stället för 200 000 kronor) om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som överstiger 300 000 kronor. Saab AB vill i detta sammanhang notera att det finns inget i utredningens redovisning av praxis som skulle indikera att det nuvarande maxbeloppet inte fungerar som det var avsett. Mot denna bakgrund kan inte Saab AB ställa sig bakom förslaget som utredningen presenterar.

Utredningen föreslår vidare att det för ett antal deklarationer (dvs. leveransdeklarationer, avgiftsdeklarationer, marknadsföringsredovisning, avtalsredovisning samt uppgifter om utländskt ägande) skall införas ett krav i författningstext om att en tillståndshavare skall lämna dessa deklarationer trots att ingen verksamhet i dessa avseenden finns att deklarerat. Utredningens förslag i denna del kan sägas vara symptomatisk för den omfattande administration som svensk försvarsindustri möter. Framförallt för små och mindre företag torde det vara en grannliga uppgift att möta alla deklarationskrav som krigsmateriellagstiftningen och finansieringsförordningen ställer. Saab AB skulle gärna ha velat se en utförligare diskussion kring varför inte en ej lämnad deklaration kan presumeras betyda just det faktum att det inte finns något att deklarerat.

Saab AB anser vidare att det föreligger ett behov av att se över krigsmateriellagens systematik i fråga om informationsskyldigheter samt de tidsramar som fastställs för deklARATIONerna. Det är uppenbart att kvalitén i redovisningen påverkas menligt, både hos industrin och hos ISP, av de snäva tidsramarna. Denna situation påverkas också av det ålderdomliga datasystem som myndigheten använder sig av för företagens rapporteringar.

Sekretess

Saab AB vill anföra att det finns en otydlighet i utredningens förslag när det gäller begreppen ”teknik” och ”tekniskt bistånd”. Regeringen bör förtydliga skillnaden mellan kontrollerad ”teknik” enligt kontrollistorna i krigsmateriel- respektive PDA-regelverken och vad man avser med ”tekniskt bistånd”. Ett alternativ är att man förklarar att bestämmelsen enbart avser kontrollerad ”teknik”. Ett andra alternativ är att man förtydligar att ”tekniskt bistånd” är synonymt med ”teknik” så att risken att läsaren leds till att tro att ”tekniskt bistånd” omfattar mer än ”teknik” tas bort.

I EU:s PDA förordning samt i EU:s militära lista förekommer enbart begreppet ”teknik” i den svenska översättning och ”technology” i den engelska översättningen. Det skapar förvirring då begreppet ”tekniskt bistånd” inte är definierat vad det är i motsats till ”teknik” som är definierat i detalj. Att använda båda begreppen riskerar att skapa osäkerhet och onödigtvis fördröja handläggning. Det finns även en risk att sekretessbestämmelsen tillämpas för extensivt. Särskilt bland handläggare som inte handlägger denna typ av ärenden så ofta.

Vad sen gäller det förslag rörande utlämning som utredningen framför om alternativet att enbart tillhandahålla uppgifterna utskrivna i pappersform på plats skulle förvisso lösa problematiken med svensk kontroll men utredaren glömmer i sammanhanget det faktum att Sverige många gånger skriver på slutanvändarintyg som är åtaganden mot andra stater. Dessa slutanvändarintyg innebär oftast att svenska myndigheter inte får delge andra den teknik de erhållit oavsett var dessa befinner sig. Det innebär att oaktat det svenska regelverket så skulle myndigheterna i det föreslagna fallet bryta mot Sveriges mellanstatliga åtaganden i det ögonblick de lämnar ut teknik i Sverige som kontrolleras från en annan stat där Sverige signerat ett slutanvändaråtagande.

Avslutande kommentarer

2023 års krigsmaterielutredning har presenterat ett betänkande med rubriken 'Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel'. Saab AB vill i detta sammanhang notera att ett genomförande av de förslag som utredningen presenterar inte kan ses som att det leder till en modern exportkontroll av krigsmateriel. Utredningen följer den metodik som har använts under de senaste decennierna: nämligen att på *ad hoc*-basis adressera vissa specifika frågeställningar utan att se till helheten.

Detta har lett till en fragmenterad och svåröverskådlig reglering som till stor del bygger på äldre lagstiftningar med ett föråldrat språkbruk och som i betydelsefulla delar är informell. Vissa procedurer är unika för det svenska systemet, såsom anbudsuppoffningen, deklarationsskyldigheterna och uppdelningen i ÖK/KS. Lagstiftningen har inte heller implementerat på ett fullgott sätt de överenskommelser om exportkontroll som är folkrättsligt bindande för Sverige, dvs EU:s gemensamma ståndpunkt och vapenhandelsfördraget (ATT). Normkonflikter mellan dessa förblir olösta efter ett förfelat försök att konsolidera riktlinjerna, till men för förutsägbarheten.

Det försämrade säkerhetspolitiska läget och ett större europeiskt ansvar för såväl sin egen som Ukrainas säkerhet har gjort att försvarsmateriel och försvarsindustri har blivit centrala frågor i Sveriges säkerhets- och försvarspolitik. Samarbeten kring utveckling, anskaffning och export av försvarsmateriel har fått stor betydelse för att stärka Sveriges säkerhet. Till yttermera visso har den säkerhets- och försvarspolitiska utvecklingen efter det att betänkandet presenterades lett till att flera av förslagen torde ses som överspelade.

En särskild utmaning som industrin står inför i dag är de ständigt ökande handläggningstiderna vid myndigheten ISP. Detta trots att myndigheten aldrig har haft så mycket resurser som den har nu. Om försvarsindustrin skall kunna möta de utmaningar som den senaste omvärldsutvecklingen har visat på måste denna utveckling brytas och myndigheten bli mycket mer effektiv för att hantera den nya situationen.

Krigsmateriellagstiftningen och dess tillämpning synkroniserar dåligt med andra statliga initiativ på försvarsmaterielområdet. Omvärldsläget gör det särskilt angeläget att anlägga en mer holistisk syn på såväl utveckling, tillverkning och export av försvarsmateriel. En sådan helhetssyn kan ta som sin utgångspunkt den aviserade försvarsindustristrategin. Mot denna bakgrund föreligger fortsatt ett behov av en mer sammanhållen politik från statsmakternas sida.

Under senare tid har flera initiativ tagits av EU-kommissionen i syfte att snabbt stärka den europeiska försvarsindustriella basen i ljuset av det allvarliga

SAAB

12 (12)

Date

Issue

Document ID

Issued by

Classification Company Confidentiality

Classification Export Control

Classification Defence Secrecy

NOT EXPORT CONTROLLED

omvärldsläget. Ett av dessa initiativ rör regelförenklingar på europeisk nivå i syfte att påskynda de administrativa processerna med anskaffning av ny försvarsmateriel (*Defence Omnibus Simplification Proposal*). Det är givet att sådana åtgärder på EU-nivå riskerar att förbli ineffektiva om de inte samtidigt följs av motsvarande regelförenklingar på nationell nivå.

Annika Bäreimo

Senior Vice President and Head of Group Legal Affairs, General Counsel

This document and the information contained herein is the property of Saab AB and must not be used, disclosed or altered without Saab AB prior written consent.